

Kannanotto
28.1.2010

Itsemääräämisoikeuden rajoituksista on pikaisesti säädettävä lailla

Kehitysvammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeuden rajoitusten määrittely lain tasolla on puutteellista. Kehitysvammaisten Tukiliittoon tulee toistuvasti yhteydenottoja kehitysvammaisilta henkilöiltä ja perheiltä, joiden oikeuksia rikotaan.

Asiaan on kiinnitettävä erityistä huomiota nyt, kun YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus odottaa Suomessa ratifiointia.

Ongelmaan on kiinnittänyt huomiota myös eduskunnan oikeusasiamies vuonna 2009. Hän on esittänyt sosiaali- ja terveysministeriölle, että kehitysvammahuollossa käytettävistä itsemääräämisoikeuden rajoituksista säädettäisiin lain tasolla täsmällisesti ja tarkkarajaisesti.

Eduskunnan oikeusasiamiehen mukaan säännösten valmistelun aloittaminen on kestänyt kohtuuttoman kauan. Hän ilmoitti jo vuonna 1996 valtioneuvostolle ja sosiaali- ja terveysministeriölle käsityksensä siitä, että kehitysvammaisten erityishuoltoa koskevaa lainsäädäntöä olisi täsmennettävä.

Useimmiten rajoitteiden kohteeksi joutuu henkilö, jolla on vaikeuksia kommunikoida. Kun ihminen ei pysty kertomaan ajatuksistaan, tunteistaan tai olostaan, on hänen käytöstään joskus vaikea tulkita. Paha olo voidaan mieltää hankaluudeksi tai uppiniskaisuudeksi ja yksilön oikeuksia toimia ja elää rajoitetaan. Ongelmat itsemääräämisoikeuden toteuttamisessa koskevat sekä laitoksia että avohuollon yksiköitä.

Kehitysvammaisten Tukiliiton eettinen neuvosto esittää vetoamuksen, että perusoikeuksien rajoittaminen sallitaan vain niissä tilanteissa, joissa henkilön oma tai toisen ihmisen turvallisuus on uhattuna. Näihinkin tilanteisiin tulee laatia yksiselitteiset säädökset ja toimintaohjeet.

Kehitysvammaisten ihmisten oikeus koskemattomuuteen, vapauteen, turvallisuuteen ja inhimilliseen kohteluun on varmistettava sekä lainsäädännön että käytännön tasolla.

Kehitysvammaisten Tukiliiton eettinen neuvosto

Dosentti Pekka Louhiala, puheenjohtaja
Europarlamentaarikko Sari Essayah
Toimitusjohtaja Helena Hiila
Toiminnanjohtaja (eläkkeellä) Mikael Lindholm
Arkipiispa Jukka Paarma
Arkkiatri Risto Pelkonen
Opetusneuvos Jussi Pihkala
Professori Timo Saloviita
Toimittaja Heini Saraste
Toiminnanjohtaja Veli-Pekka Sinervuo
Vammaisaktiivi Teuvo Taipale
Professori Tuula Tamminen
Toiminnanjohtaja Susanna Lohiniemi (sihteeri)